

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Елена Благоева,

Нов български университет, професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието,

върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“, в област на висшето образование 3. Социални, стопански и

правни науки, професионално направление 3.2 Психология,

обявен в „Държавен вестник“, бр. 41/10.05.2024 г.

с кандидат гл. ас. д-р Надя Колчева

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Представената от гл. ас. д-р Надя Колчева справка според изискванията на НАЦИД показва, че с работата и постиженията си тя удовлетворява, а по повечето показатели категорично надхвърля, минималните национални изисквания по чл. 2б от ЗРАСРБ, както и допълнителните изисквания на НБУ за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.2 Психология.

II. Изследователска дейност и резултати

Монографията на д-р Надя Колчева „Значимите други в живота на човека“ е разгърнато и задълбочено изследване на широкия проблем за човешките отношения и тяхното влияние върху личността. Тя се фокусира върху значимите други като ключови фигури в жизнения път на индивида. Понятието е разгледано в перспективата основно на теорията на привързаността на J.Bowlby, като централно внимание е отделено на Interpersonal Acceptance-Rejection Theory (IPARTheory) на R.Rohner. Видно е, че книгата е резултат от дългогодишни изследователски усилия на авторката в областта на IPARTheory. Тя проследява развитието на взаимоотношенията със значимите други последователно, в различните контексти в хода на индивидуалното развитие – в семейна среда и родителите като значими други (в детството), училището и учителите като значими други (през юношеството), интимните взаимоотношения и интимните партньори, както и работната среда и ръководителите като значими други (през периода на зрелостта). Взаимоотношенията със значимите други във всеки от тези контексти са разгледани в теоретичен план, след което са представени десетки собствени емпирични изследвания в рамките на теорията за междуличностно приемане-отхвърляне. Представените изследвания са значим принос на д-р Колчева не

само по отношение на задълбочено изследване на човешките взаимоотношения, но и за разширяване на емпиричната база на IPARTheory. Значителен принос в работа са и редицата инструменти за оценяване, които тя превежда и адаптира за България. Един от тях е разработен от нея.

За мен особен интерес представляват изследванията на взаимоотношенията на детето в семейна и учебна среда. Взаимоотношенията с родителите, които са най-ранно формираните връзки, директно и индиректно оказват влияние върху цялостния ход на живота на индивида и върху неговото качество на живот повече от всяка друга връзка в живота на човека. В училището децата изграждат следващия тип взаимовръзки, в които значими други стават техните учители. Това са хората, с които децата имат емоционална връзка и които чрез своето поведение оказват влияние не само върху тяхното физическо и интелектуално, но и социално и емоционално развитие. В рамките на тези изследвания се обръща внимание на динамиката на взаимоотношенията учители-ученици, като се отчита възрастта на учениците.

Резултатите от изследванията, проведени у нас, представляват ценен ресурс за учители и широк кръг специалисти, които работят с деца и ученици. Смятам, че монографията, в тази си част, би била полезна и за студентите по педагогика, тъй като трудът отразява компетентно връзката между двете научни области.

Монографията е сериозен изследователски труд, който систематизира и проследява взаимоотношенията със значими други в хода на живота на човека през призмата на IPARTheory и се основава на големи масиви от данни. Д-р Колчева не само е провела десетки изследвания, но някои от тях са и с впечатляващ брой изследвани лица. Впечатляващ е факта, че проучванията за България са анализирани в контекста на множество подобни изследвания, проведени в над 60 страни по света.

В допълнение към монографията, като кандидат по този конкурс, д-р Колчева представя 22 статии, 3 студии и 5 глави от колективни монографии като други научни публикации, които демонстрират устойчиво академично присъствие и са показателни за нейната системна дългогодишна работа по темите, които я интересуват.

Доказателство за качеството на нейната научна продукция са цитиранията от други автори. От представените материали в показателите 11, 12 и 13 е видно, че трудовете на гл. ас. д-р Надя Колчева, при изисквания от 50 т., събират 195 т. от цитирания в научни трудове, научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, в монографии и колективни трудове с научно рецензиране.

Основните приноси на изследователската дейност на гл. ас. д-р Надя Колчева, свързани с настоящия конкурс, са демонстрирани убедително чрез представения монографичен труд и значителния брой публикации. Голяма част от нейната изследователска работа е посветена на децата в ранна и училищна възраст. Тя изследва **различни аспекти и динамика на развитието в детска и юношеска възраст, взаимоотношенията между**

родители и деца, родителските стилове, различен тип корелати, които са свързани с тези отношения, социалното развитие и **развитие на социални и емоционални умения**, кариерна реализация и обучение, **изследване и оценяване на деца с типично развитие и с дефицити в развитието** и др. Специално внимание трябва да се обърне на дългогодишните и изследователски усилия посветени на **конструиране, превод, адаптация и стандартизация на инструменти за оценяване**. Сериозни постижения са конструирани от нея скали за оценяване на социалното развитие на деца към Стандартите за развитие и учене в ранна детска възраст, за деца 0-3 години и тази към Скрининг тест за тригодишни деца. Скрининг теста е заложен в Наредбата за приобщаващото образование (в сила от 27.10.2017 г., Приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г., изм. и доп. ДВ. бр. 66 от 6 Август 2024 г.) и се използва в системата на предучилищно образование в България като инструмент за оценяване на развитието на децата. Десетки са въпросниците и скалите, преведени, адаптирани и стандартизирани за България. д-р Колчева също е редактор на книги, посветени на развитието и благополучието на децата, свързани с храната и храненето и социалното и емоционално развитие.

III. Учебна и преподавателска дейност

Учебната и преподавателска дейност на д-р Колчева отговаря на изискванията на НБУ - има последователна и интензивна преподавателска кариера. Разработила е и преподава в множество университетски курсове - над 35 бакалавърски и магистърски курсове в бакалавърските и магистърските програми по психология, както и в бакалавърска програма и специализации по педагогика. Пет от курсовете се водят на чужд език. Към преподаваните курсове са разработени и авторски учебни материални. Кандидатката има международен преподавателски опит. Освен в развитието на програмите по психология, д-р Колчева е участвала в разработването на квалификационната програма "Учител", квалификационната програма "Учител по..." и квалификационната програма "Училищна психология (за педагози)" към Училище за професионално и продължаващо обучение на НБУ.

Д-р Колчева е участвала в изследователски и приложни проекти, като бих искала да обърна внимание на проектите, свързани с образованието - квалификационен курс за учители «Хиперактивно и агресивно поведение при деца в училищна възраст», „Детето със СОП – личност уважавана от възрастните и връстниците си“, “Изследване на български и шведски юноши”, съвместно със шведски университет, „Развитие на социални и емоционални умения в образованието и грижите в ранна детска възраст в Европа“. Привлича и студенти в изследователската си работа, като отчита 4 статии от тази дейност. Д-р Колчева допринася за израстването на млади специалисти чрез научно ръководство на над 19 успешно защитени бакалавърски и магистърски тези и множество рецензии. Съдейства за академичното развитие на студентите, от които

получава много добра оценка (4,32) от анкетите за удовлетвореност на студентите. Високата оценка на преподавателската ѝ работа е доказателство за нейните умения да ангажира, подпомага и насочва студентската работа и професионално обучение.

IV. Административна и обществена дейност

От представената информация по конкурса е видно, че Надя Колчева е била активно ангажирана в административна и обществена дейност. В професионалната ѝ биография правят впечатление ангажиментът ѝ като директор на бакалавърска програма "Психология" за четири академични години от 2009 до 2013, като през този период е успяла да осигури практика и стаж за студентите в над 16 подходящи институции. Освен това е ръководител и координатор на Тестотеката към департамент "Когнитивна наука и психология".

V. Лични впечатления от кандидата

Познавам Надя Колчева като спокоен, добронамерен, отзивчив и позитивен колега, който създава ведро настроение и умее да работи в екип. Отнася се с внимание и отзивчивост към казуси и проблеми на колеги и студенти. При затруднението ми като ръководител на секция „Педагогика“, когато се наложи да се замени неподходящ курс по психология за студенти от БП „Начална училищна педагогика“, тя се отзова и своевременно намери начин да помогне. Курсът, с който се включи успя да заинтересува и мотивира интереса към психологията на бъдещите учители.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Като имам предвид научно-изследователските приноси на д-р Надя Колчева, отразени в нейната монография и други публикации, признанието на нейните научни постижения и активното ѝ участие в преподавателската и административна работа в НБУ, убедено считам, че кандидатурата на гл. ас. Надя Колчева за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология, напълно отговаря на изискванията.

Изразявам положителна оценка за академичната дейност на гл. ас. Надя Колчева и предлагам да бъде допусната до избор от Академичния съвет на НБУ за заемане на академична длъжност „доцент“.

Дата: 17.08.2024 г.

Подпис:

